

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА”**

**ПРОГРАМА № 12 - ПБ
ПЕРВИННОГО ПРОТИПОЖЕЖНОГО ІНСТРУКТАЖУ ДЛЯ
ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В НУ
ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА**

м. ЗАПОРІЖЖЯ
2019 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА”

ПОГОДЖЕНО
ЗМУ ГУ ДСНС України
в Запорізькій області

ПРОГРАМА № 12 - ПБ

ПЕРВИННОГО ПРОТИПОЖЕЖНОГО ІНСТРУКТАЖУ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В НУ “ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА”

Тема 1. Можливі причини виникнення пожеж. Правила пожежної безпеки.

Тема 2. Стисла характеристика пожежної небезпеки агрегатів устаткування, речовин та матеріалів, що використовуються в даному приміщенні або певній споруді університету.

Тема 3. Запобіжні заходи і дії щодо запобігання виникненню пожеж. Правила (інструкції) з пожежної безпеки, встановлені для працівників даного приміщення, дільниць або споруди.

Тема 4. Засоби зв'язку та місце знаходження найближчого телефону і первинних засобів пожежогасіння.

Тема 5. Правила утримання шляхів евакуації. Правила використання первинних засобів пожежогасіння.

Тема 6. Дії у разі виникнення пожежі (порядок виклику пожежної охорони, оповіщення людей, проведення евакуації).

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Первинний протипожежний інструктаж проводиться безпосередньо на робочому місці до початку виробничої діяльності працівника та виробничої практики, практичних занять в учбових майстернях, лабораторіях здобувачів освіти.

Програма для проведення первинного протипожежного інструктажу затверджується керівником відповідного структурного підрозділу університету, відповідальним за протипожежний стан або ректором і погоджується з відділом охорони праці (органом пожежної безпеки) університету.

Первинний протипожежний інструктаж проводиться індивідуально або з групою осіб спільного фаху за програмою, складеною з урахуванням відповідних інструкцій з пожежної безпеки для працівників, інших інформативних актів про пожежну безпеку і орієнтовного переліку питань первинного протипожежного інструктажу.

ТЕМА 1. МОЖЛИВІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПОЖЕЖ. ПРАВИЛА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ.

1.1. Пожеза - процес неконтрольованого горіння, що має здатність поширюватися в часі і просторі, заподіює матеріальний збиток, шкоду життю та здоров'ю громадян, інтересам суспільства і держави.

1.2. Причинами виникнення пожеж найчастіше є: необережне поводження з вогнем, недотримання правил експлуатації виробничого обладнання та електричних пристроїв, самозаймання речовин і матеріалів, розряди статичної електрики, грозові розряди, підпали. Останні, в свою чергу, поділяються на зовнішні (відкриті), при яких добре проглядаються полум'я і дим, і внутрішні (закриті), що характеризуються прихованими шляхами поширення полум'я.

1.3. Усі працівники і здобувачі освіти, які перебувають на території університету зобов'язані виконувати правила пожежної безпеки, повідомляти черговому відділу охорони по тел. 3-10 або 764-19-21 про виникнення пожежі та вживати заходи щодо її ліквідації, порятунку людей і майна.

1.4. Пожезна безпека - це стан захищеності особистості, майна, суспільства і держави від пожеж. Заходи пожежної безпеки - дії щодо забезпечення пожежної безпеки, у тому числі щодо виконання вимог Правил пожежної безпеки.

1.5. Правила пожежної безпеки в університеті встановлюються відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту, Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС України 30.12.2014 року № 1417 і зареєстрованих в Міністерстві юстиції України за № 252/26697 від 05.03.2015 року, Правил пожежної безпеки для начальних закладів, та установ системи освіти України, затверджених наказом МОНУ від 15.08.2016 року № 974 і зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 08.09.2016 року №1229/29359, та загальнооб'єктової інструкції з пожежної безпеки НУ "Запорізька політехніка".

1.6. Викладачі та весь персонал університету під час прийняття на роботу повинні проходити **протипожежний інструктаж** і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

ТЕМА 2. СТИСЛА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЖЕЖНОЇ НЕБЕЗПЕКИ АГРЕГАТИВ, УСТАТКУВАННЯ, РЕЧОВИН ТА МАТЕРІАЛІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ДАНОМУ ПРИМІЩЕННІ АБО ПЕВНІЙ СПОРУДІ УНІВЕРСИТЕТУ.

2.1. Усі кафедри і структурні підрозділи, які мають потужні лабораторії і майстерні з промисловим, навчальним, експериментальним обладнанням, а саме:

- кафедра автомобілів, механіки, двигунів внутрішнього згорання, технології машинобудування, технології авіаційних двигунів, металорізальних верстатів і інструментів, деталей машин і ПТМ, обробки металів тиском, машин і обладнання ливарного виробництва, обладнання і технології зварювального виробництва, фізичного матеріалознавства, композиційних матеріалів і технології, хімії і екології, всі електротехнічні кафедри, кафедра військової підготовки, кафедри і підрозділи з комп'ютерним обладнанням, центр інновацій, енергомеханічна служба, ремонтно - будівельна група,

автогосподарство, АТС, комбінат громадського харчування у своїх протипожежних інструктажах для кожного агрегату, устаткування, речовин та матеріалів, що використовуються в даному приміщенні або певній споруді приводять характеристику пожежної небезпеки з зазначенням умов можливої причини спалаху:

- горючі речовини і матеріали;
- джерело запалювання - відкритий вогонь, електрострум, хімічна реакція;
- окислювач, наприклад, кисень повітря.

2.2. Для інших структурних підрозділів в цій темі розкриваються загальні питання пожежної небезпеки від побутового електрообладнання, розрядів статичної електрики самозаймання речовин і матеріалів, тощо.

ТЕМА 3. ПРАВИЛА (ІНСТРУКЦІЇ) З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ, ВСТАНОВЛЕНІ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ДАНОГО ПРИМІЩЕННЯ, ДІЛЬНИЦЬ АБО СПОРУДИ. ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ І ДІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВИНИКНЕННЮ ПОЖЕЖ.

3.1. Відповідно до «Правил Пожежної безпеки для навчальних закладів, та установ системи освіти України» затверджених наказом МОНУ і № 974 від 15.08.2016 року у кожному структурному підрозділі має бути розроблена конкретна інструкція заходів ПБ.

Інструкція опрацьовується керівником структурного підрозділу, погоджується з відділом Охорони праці (органом пожежної безпеки) університету, затверджується керівником вищого рівня і розміщується на видному місці.

3.2. Вимоги безпеки до початку роботи:

- у кабінетах, майстернях горючі речовини й матеріали потрібно зберігати у шафах, що замикаються.

- забороняється використовувати електроприлади з пошкодженою ізоляцією, зберігати біля них рідини, які легко займаються, обгортати папером або тканиною електричні лампи.

- не працюйте на несправному обладнанні.

- перед початком роботи на електрообладнанні перевірте наявність і надійність кріплення захисних засобів і з'єднання захисного заземлення, занулення.

3.3. Вимоги безпеки під час виконання робіт:

- виконуйте лише ту роботу, з якої пройшли інструктаж, не передоручайте свою роботу іншим особам.

- забороняється використовувати пожежний інвентар та обладнання для господарських та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням.

- не дозволяється використовувати кабелі і проводи з пошкодженою ізоляцією.

- не дозволяється переносити ввімкнені електроприлади, залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади.

- забороняється користуватися пошкодженими розетками, зав'язувати і скручувати електропроводи.

- забороняється самостійно усувати несправності електромережі та електрообладнання.

3.4. Вимоги безпеки після закінчення роботи:

- щоденно після закінчення занять у кабінетах, майстернях викладачі, лаборанти повинні уважно оглянути всі приміщення, які закриваються, вимикати електроприлади, обладнання, освітлення.

- після закінчення роботи слід прибрати сміття, відходи та виробничі обрізки.

3.5. Меблі та обладнання мають розміщуватися таким чином, щоб забезпечувався вільний евакуаційний прохід до дверей виходу з приміщення шириною не менше 1м.

3.6. Електромережі, електроприлади і апаратура повинні експлуатуватися тільки у справному стані з урахуванням вказівок та рекомендацій підприємств

- виготовлювачів. У разі виявлення пошкоджень електромереж, вимикачів, розеток та електроприладів слід негайно вимкнути їх та вжити необхідних заходів щодо приведення в пожежобезпечний стан.

3.7. Документ, папір та інші горючі матеріали слід зберігати на відстані не менше 1м від електрощитів, 0,5м від електросвітильників та 0,15м від приладів центрального водяного опалення.

3.8. Засоби протипожежного захисту слід утримувати у справному стані. Всі працівники повинні вміти користуватись наявними вогнегасниками, іншими первинними засобами пожежогасіння, знати місце їх знаходження.

3.9. Відстань від найбільш віддаленого місця приміщення до місця розташування вогнегасника не повинна перевищувати 20м.

3.10. У службових приміщеннях не допускається:

- влаштовувати тимчасові електромережі, прокладати електричні мережі безпосередньо по горючій основі, експлуатувати електроприлади, які мають механічні пошкодження;

- захащувати підступи до засобів пожежогасіння;

- курити, використовувати легкозаймисті рідини;

- проводити вогневі, зварювальні та інші роботи без спеціального дозволу;

- вмикати електронагрівальні прилади (чайники, кип'ятильники, тощо) без негорючих підставок та в тих місцях, де їх використання не передбачено (або заборонено);

- захащувати шляхи евакуації та евакуаційні виходи.

3.11. Особа, відповідальна за протипожежний стан службових приміщень після закінчення роботи зобов'язана:

- оглянути приміщення, переконатись у відсутності порушень, що можуть призвести до пожежі;

- вимкнути освітлення, електроживлення приладів та обладнання (за винятком електрообладнання, яке за вимогами технології повинно працювати цілодобово).

3.12. У навчальних аудиторіях і кабінетах слід розміщати лише необхідні для забезпечення навчально-виховного процесу меблі, прилади, моделі, речі, приладдя тощо, які повинні зберігатись у шафах, на стелажах, на стаціонарно встановлених стояках.

Після закінчення занять усі пожежовибухонебезпечні речовини та

матеріали слід прибрати з навчальних аудиторій, кабінетів, майстерень у спеціально виділені та обладнанні приміщення.

3.13. Кількість парт (столів) у навчальних аудиторіях і кабінетах не повинна перевищувати граничної нормативної наповнюваності освітянських груп, установленої Міністерством освіти і науки України, а також показників, установлених чинними будівельними нормами.

3.14. Двері гориш, електрошитових, підвалів слід утримувати замкненими. На дверях указувати місце зберігання ключів. Вікна горища та підвалу мають бути заклені.

3.15. Розводити багаття, розігрівати бітуми та смоли у бітумоварках чи бочках, користуватися смолоскипами на території забороняється. Використання електрозварювальних та інших робіт, пов'язаних з застосуванням відкритого вогню, дозволяється тільки з письмового дозволу керівника або особи, яка виконує його обов'язки. Дозвіл на проведення вогневих робіт повинен оформлюватися напередодні проведення цих робіт. До проведення вогневих робіт допускаються тільки кваліфіковані працівники, які мають при собі посвідчення газоелектрозварника і талон про складання заліку з правил пожежної безпеки. Проведення вогневих робіт дозволяється тільки після виконання заходів щодо забезпечення пожежної безпеки та при справному газоелектрозварювальному обладнанні. Виконання вогневих робіт повинно негайно припинитися на вимогу особи, відповідальної за безпечне проведення робіт та органів пожежного нагляду.

В УНІВЕРСИТЕТІ ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- *користуватися побутовими електроприладами електрокип'ятильниками, електрочайниками без справного термо - електрозахисту;*
- *залишати без нагляду ввімкнені в електромережу кондиціонери, комп'ютери, лічильники тощо;*
- *захаращувати підходи до засобів пожежогасіння, використовувати пожежні крани, рукава й пожежний інвентар не за призначенням;*
- *використовувати для зберігання документів, різних матеріалів, предметів та інвентарю електрошафи та інші інженерні комунікації;*
- *проводити зварювальні та інші вогневі роботи без оформлення відповідного дозволу (наряду-допуску?, застосовувати ЛЗР;*
- *обладнувати в будівлях університету вибухопожежонебезпечні та пожежонебезпечні приміщення й склади, в тому числі на основі оренди;*
- *палити у приміщеннях та на території університету;*
- *забивати, заварювати, замикати на навісні замки, болтові з'єднання та зачиняти на інші запори, що погано відчиняються з середини, зовнішні евакуаційні двері;*
- *улаштовувати тимчасові електромережі;*
- *застосовувати саморобні некалібровані плавкі вставки у запобіжниках і саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам Правил улаштування електроустановок;*
- *прокладати електричні проводи безпосередньо по горючій основі;*
- *експлуатувати світильники зі знятими ковпаками (розсіювачами);*

- дозвішувати на вимикачі та штепсельні розетки одяг або інші предмети;
- обгортати електролампи й світильники папером;
- заклеювати ділянки електропроводки горючою тканиною, папером.

ТЕМА 4. ЗАСОБИ ЗВ'ЯЗКУ ТА МІСЦЕ ЗНАХОДЖЕННЯ НАЙБЛИЖЧОГО ТЕЛЕФОНУ І ПЕРВИННИХ ЗАСОБІВ ПОЖЕЖОГАСІННЯ.

4.1. Телефонна мережа університету розрахована на 440 абонентів відомчої АТС та 80 абонентів міської АТС.

На кожному поверсі навчальних і навчально-лабораторних корпусів розташовані службові кабінети керівників і посадових осіб університету де встановлені телефонні апарати з яких можливо дзвонити в аварійних ситуаціях.

На перших поверхах гуртожитків, навчальних і навчально - лабораторних корпусів розташовані пости чергового персоналу де також встановлені телефонні апарати.

У разі виявлення пожежі (ознак горіння) кожен працівник, здобувач освіти зобов'язаний негайно повідомити про це пожежно-рятувальний підрозділ за телефоном «101» або «9-101» та чергового по університету за телефоном «3-10» або 764-19-21.

4.2. Усі навчальні і навчально - лаборанторні корпуси, гуртожитки, інші спорудження університету, технологічні установки, лабораторії, майстерні, аудиторії, адміністративні приміщення, обчислювальні центри, АТС, машбюро, актові зали, бібліотеки, архіви, матеріальні склади, склади ЛЗР, ГР, хімічних речовин, приміщення деревообробки і фарбування, автотранспортні приміщення, гаражі, спортивно - оздоровчі табори повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння: вогнегасниками, ящиками з піском, бочками з водою, покривалами з негорючого теплоізоляційного полотна, пожежними цебрами, совками й лопатами. пожежним інструментом (баграми, ломами, сокирами), які використовуються для локалізації пожеж у початковій стадії розвитку. Ця вимога ставиться також до будинків, споруджень і приміщень, обладнаних будь - якими типами установок пожежогасіння, пожежної сигналізації або внутрішніх пожежних кранів.

Для вказівки місцезнаходження первинних засобів пожежогасіння встановлюються вказівні знаки згідно діючих Держстандартів. Знаки повинні бути розташовані на видних місцях на висоті 2-2,5м. від рівня підлоги як усередині, так і поза приміщеннями.

Для розміщення первинних засобів пожежогасіння у виробничих, складських, допоміжних приміщеннях, будинках, спорудженнях, а також на території університету встановлюються спеціальні пожежні щити. На пожежних щитах повинні розміщуватися ті первинні засоби гасіння пожежі, які можуть застосовуватися в даному приміщенні, спорудженні, установці.

Пожежні щити повинні забезпечувати:

- захист вогнегасників від влучення прямих сонячних променів, а також захист змінних комплектуючих виробів від використання сторонніми особами не по призначенню;
- зручність і оперативність знімання (витягу) закріплених на щиті комплектуючих виробів;

Вогнегасники встановлюються в легкодоступних місцях (коридорах, при входах або виходах із приміщень), а також у пожежонебезпечних місцях, де найбільш ймовірна поява вогнищ пожежі.

Пожежні щити, інвентар, інструмент, вогнегасники в місцях установки не повинні створювати перешкод при евакуації.

Переносні вогнегасники повинні розміщуватися за допомогою навішення на висоті не більш 1,5м. від рівня підлоги й відстані від дверей, достатньому для її повного відкриття.

Експлуатація й технічне обслуговування вогнегасників повинні здійснюватися відповідно до паспортів заводів - виготовлювачів.

Вогнегасники, установлені поза приміщеннями й не призначені для експлуатації при низьких температурах, підлягають зняттю на холодний період. У таких випадках на пожежних щитах повинна міститися інформація про місце їхнього розташування.

Засоби протипожежного захисту слід утримувати у справному стані. Усі працівники повинні вміти користуватись наявними вогнегасниками, іншими первинними засобами пожежогасіння, знати місце їх знаходження.

Відстань від найбільш віддаленого місця приміщення до місця розташування вогнегасника не повинна перевищувати 20м.

ТЕМА 5. ПРАВИЛА УТРИМАННЯ ШЛЯХІВ ЕВАКУАЦІЇ.
ПРАВИЛА ВИКОРИСТАННЯ ПЕРВИННИХ ЗАСОБІВ
ПОЖЕЖГОГАСІННЯ.

5.1. Основні вимоги до утримання шляхів евакуації.

До всіх будівель і споруд університету необхідно забезпечити вільний доступ. Протипожежні розриви між будинками, спорудами, відкритими майданчиками повинні відповідати вимогам будівельних норм. Їх не дозволяється захарашувати, використовувати для складування матеріалів, устаткування, стоянок транспорту, індивідуальних гаражів, будівництва тощо.

Територія підприємств та інших об'єктів повинна мати зовнішнє освітлення, яке забезпечує швидке знаходження пожежних драбин, протипожежного обладнання, евакуаційних виходів будинків та споруд.

На території університету на видних місцях мають розміщуватися плани евакуації, таблички із зазначенням порядку виклику пожежної охорони, знаки місць розміщення первинних засобів пожежогасіння.

У разі перепланування приміщень, зміни їх функціонального призначення, застосування нового технологічного устаткування необхідно дотримуватися протипожежних вимог чинних нормативних документів будівельного та технологічного проектування. Не дозволяється зниження

проектних меж вогнестійкості конструкцій та погіршення умов евакуації людей.

Стаціонарні зовнішні пожежні сходи, сходи на перепадах висот і огорожі на дахах будівель та споруд повинні утримуватися постійно справними та бути пофарбованими.

У разі необхідності встановлення на вікнах приміщень, де перебувають люди, ґрат, останні повинні розкриватися, розсуватися або зніматися. Під час перебування в цих приміщеннях людей ґрати мають бути відчинені (зняті). Установлювати незнімні ґрати дозволяється у квартирах, банках, касах, складах, коморах, кімнатах для зберігання зброї і боеприпасів, на об'єктах торгівлі, розрахованих на одночасне перебування до 50 осіб, та в інших випадках, передбачених нормами і правилами, затвердженими в установленому порядку.

Загальні вимоги до евакуаційних шляхів та виходів.

Як евакуаційні виходи можуть використовуватися дверні отвори, якщо вони ведуть з приміщень:

- безпосередньо назовні;
- на сходовий майданчик з виходом назовні безпосередньо або через вестибюль;
- у прохід або коридор з безпосереднім виходом назовні або на сходову майданчик;
- у сусідні приміщення того ж поверху з вогнестійкістю не нижче III ступеня, що не містять виробництв, які належать за вибухопожежною та пожежною небезпекою до категорій А, Б і В і мають безпосередній вихід назовні або на сходовий майданчик.

У разі потреби при вимушеній евакуації можуть використовуватися виходи, якими не користуються при звичайному русі (так звані запасні виходи).

До евакуаційних шляхів відносять такі, які ведуть до евакуаційного виходу і забезпечують рух протягом певного часу. Найпоширенішими шляхами евакуації є проходи, коридори, сходи, тамбури, фойє, холи, вестибюлі. Шляхи сполучення, пов'язані з механічним приводом (ліфти, ескалатори), при евакуації не використовуються, оскільки при пожежі або аварії вони можуть вийти з ладу.

Наявність та напрямок руху до евакуаційних шляхів та виходів має бути позначено відповідними знаками безпеки.

Для безпечної евакуації шляхи та виходи мають відповідати таким вимогам:

- евакуаційні шляхи і виходи повинні утримуватися вільними, не захащуватися та у разі потреби забезпечувати евакуацію всіх людей, які перебувають у приміщеннях;
- кількість та розміри евакуаційних виходів, їх конструктивні рішення, умови освітленості, забезпечення не задимленості, протяжність шляхів евакуації, їх оздоблення повинні відповідати протипожежним вимогам будівельних норм;
- у разі розміщення технологічного, експозиційного та іншого обладнання у приміщеннях повинні забезпечуватися евакуаційні проходи до сходових майданчиків та інших шляхів евакуації відповідно до будівельних норм;

- розміщення крісел в актових і конференц-залах, залах зборів і нарад та в інших подібних приміщеннях повинно відповідати протипожежним вимогам будівельних норм;

- у приміщенні, яке має один евакуаційний вихід, дозволяється одночасно розміщувати не більше 50 осіб. При перебуванні в приміщенні понад 50 осіб, в ньому повинно бути щонайменше два виходи, які відповідають вимогам будівельних норм;

- двері на шляхах евакуації повинні відчинятися в напрямку виходу з будівель (приміщень). Допускається влаштування дверей з відчиненням усередину приміщення у разі одночасного перебування в ньому щонайбільше 15 осіб, а також у санвузлах, з балконів, лоджій, майданчиків зовнішніх евакуаційних сходів (за винятком дверей, що ведуть у повітряну зону незадимлюваного сходового майданчика);

- за наявності людей у приміщенні двері евакуаційних виходів можуть замикатися лише на внутрішні запори, які легко відмикаються;

- килими, килимові доріжки й інше покриття підлоги у приміщеннях з масовим перебуванням людей повинні надійно кріпитися до підлоги і бути помірно небезпечними щодо токсичності продуктів горіння, мати помірну димоутворювальну здатність згідно з ГОСТ;

- сходові марші та майданчики повинні мати справні огорожі із поруччям, які не повинні зменшувати їх ширину, встановлену будівельними нормами.

Опалення та освітлення шляхів евакуації.

На сходових площадках (за винятком незадимлюваних) дозволяється встановлювати прилади опалення, сміттепроводи, поверхові сумісні електрощити, поштові скриньки та пожежні крани за умови, що це обладнання не зменшує нормативної ширини проходу сходовими площадками та маршами.

На незадимлюваних сходових площадках допускається встановлювати лише прилади опалення.

Сходові площадки, внутрішні відкриті та зовнішні сходи, коридори, проходи та інші шляхи евакуації мають забезпечуватися евакуаційним освітленням відповідно до вимог будівельних норм та правил улаштування електроустановок. Світильники евакуаційного освітлення повинні вмикатися з настанням сутінків у разі перебування в будівлі людей.

Шляхи евакуації, які не мають природного освітлення, повинні постійно освітлюватися електричним світлом (у разі наявності людей).

В приміщеннях навчальних закладів, інших допоміжних будівлях, де можуть перебувати одночасно більше 100 осіб, у виробничих приміщеннях без природного освітлення за наявності більше 50 працівників (або якщо площа перевищує 150 кв. м), а також в інших випадках, зазначених у нормативно-правових документах, евакуаційні виходи повинні позначатися світловими покажчиками з написом «**Вихід**» білого кольору на зеленому фоні, підключеними до джерела живлення евакуаційного (аварійного) освітлення,

або такими, що переключаються на нього автоматично у разі зникнення живлення на основних джерелах живлення.

Світлові покажчики «*Вихід*» повинні постійно бути справними. У залах для глядачів, виставкових, актових залах та інших подібних приміщеннях їх слід вмикати на весь час перебування людей.

При влаштуванні евакуаційних шляхів та виходів не допускається:

- улаштовувати на шляхах евакуації пороги, виступи, турнікети, двері розсувні, підйомні, такі, що обертаються, та інші пристрої, які перешкоджають вільній евакуації людей;
- захаращувати шляхи евакуації меблями, обладнанням, різними матеріалами та готовою продукцією, навіть якщо вони не зменшують нормативну ширину;
- забивати, заварювати, замикати на навісні замки, болтові з'єднання та інші запори, що важко відчиняються зсередини, зовнішні евакуаційні двері будівель;
- застосовувати на шляхах евакуації (крім будівель V ступеня вогнестійкості) горючі матеріали для облицювання стін і стель, а також сходів та сходових майданчиків;
- розташовувати у тамбурах виходів, за винятком квартир та індивідуальних житлових будинків, гардероби, вішалки для одягу, сушарні, пристосовувати їх для торгівлі, а також зберігання, у тому числі тимчасового, будь-якого інвентарю та матеріалу;
- захаращувати меблями, устаткуванням та іншими предметами двері, люки на балконах і лоджіях, переходи в суміжні секції та виходи на зовнішні евакуаційні драбини;
- знімати встановлені на балконах (лоджіях) драбини;
- улаштовувати на сходових площадках приміщення будь-якого призначення, у т.ч. кіоски, ятки, а також виходи з вантажних ліфтів (підйомників), прокладати газопроводи, трубопроводи з ЛЗР та ГР, повітроводи;
- улаштовувати у загальних коридорах комори і вбудовані шафи, за винятком шаф для інженерних комунікацій; зберігати в шафах (нішах) для інженерних комунікацій горючі матеріали, а також інші сторонні предмети;
- розташовувати в ліфтових холах комори, кіоски, ятки тощо;
- установлювати телекамери в проходах таким чином, щоб вони перешкождали евакуації людей;
- робити засклення або закладання жалюзі і отворів повітряних зон на незадимлюваних сходових площадках;
- знімати передбачені проектом двері вестибюлів, холів, тамбурів і сходових площадках;
- замінити армоване скло на звичайне у дверях та фрамугах всупереч передбаченому за проектом;
- знімати пристрої для самозачинення дверей сходових площадок, коридорів, холів, тамбурів тощо, а також фіксувати самозакривні двері у відчиненому положенні;
- зменшувати нормативну площу фрамуг у зовнішніх стінах сходових площадок або закладати їх;
- розвішувати на сходових площадках на стінах стенди, панно тощо.

5.2. Правила використання первинних засобів пожежогасіння.

За видом вогнегасної речовини вогнегасники розподіляються на: водяні, пінні, порошкові, вуглекислотні, хладонові, комбіновані.

Всі об'єкти укомплектовані двома типами вогнегасників - вуглекислотними і порошковими.

В залежності від класу пожеж використовуються наступні типи вогнегасників:

клас пожежі А (горіння твердих речовин) - порошкові вогнегасники;

клас пожежі В (горіння рідких речовин) - порошкові, вуглекислотні вогнегасники;

клас пожежі С (горіння газоподібних речовин) - порошкові вогнегасники;

клас пожежі В (горіння металів) - порошкові, вуглекислотні вогнегасники;

клас пожежі Е (горіння електроустановок) - вуглекислотні вогнегасники.

Час виходу вогнегасної речовини, як з вуглекислотного так і з порошкового вогнегасників обмежений і становить від 12 до 18 секунд. Тому, слід пам'ятати, що вогнегасник ефективний для гасіння пожежі (осередку пожежі) у початковій стадії її розвитку, коли площа пожежі і задимлення приміщення незначні.

Для приведення до дії вуглекислотного вогнегасника необхідно:

1. видалити запобіжну чеку;
2. спрямувати розтруб на вогнище пожежі;
3. натиснути на важіль або повернути маховик вентиля, при цьому вогнегасна речовина з корпусу по сифонній трубці через розтруб подається на осередок пожежі.

Для приведення до дії порошкового вогнегасника необхідно:

1. видалити запобіжну чеку;
2. натиснути на кнопку з голкою;
3. натиснути на важіль;
4. спрямувати струмінь порошку на осередок пожежі.

Показати працівникам місцезнаходження на об'єкті вогнегасників та провести теоретичне та практичне відпрацювання правил їх використання.

Внутрішній протипожежний водогін

Кожен пожежний кран має бути укомплектований пожежним рукавом однакового з ним діаметра та стволом, кнопкою дистанційного запуску пожежних насосів, а також важелем для полегшення відкриття вентиля. Елементи з'єднання пожежного крана, рукавів та ручного пожежного ствола мають бути однотипними.

Пожежний рукав необхідно утримувати сухим, складеним в "гармошку" або подвійну скатку, приєднаним до крана та ствола і не рідше одного разу на шість місяців перекантовувати. Використання пожежних рукавів для господарських та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням, не допускається. Пожежні крани повинні розміщуватись у вбудованих або навісних шафах, які мають отвори для провітрювання і пристосовані для опломбування та візуального огляду їх без розкривання. На дверцятах пожежних шаф із зовнішнього боку повинні бути вказані після літерного індексу пожежного крана "ПК" порядковий номер крана та номер телефону для виклику пожежної охорони.

Пожежні крани не рідше одного разу на шість місяців підлягають технічному обслуговуванню і перевірці на працездатність шляхом пуску води з реєстрацією результатів перевірки у спеціальному журналі обліку технічного обслуговування.

Пожежні крани повинні постійно бути справними і доступними для використання.

У приміщенні, де встановлені насоси-підвищувачі, повинні бути вивішені загальна схема протипожежного водопостачання та схема обв'язки насосів. На кожній засувці й пожежному насосі-підвищувачі слід надавати інформацію про їхнє призначення. Порядок увімкнення насосів-підвищувачів повинен визначатися інструкцією.

Електрифіковані засувки повинні перевірятися не рідше двох разів на рік, а пожежні насоси - щомісяця й утримуватись у постійній експлуатаційній готовності.

Не рідше одного разу на місяць повинна перевірятися надійність переведення пожежних насосів з основного на резервне електропостачання з реєстрацією результатів у журналі.

Призначення установок автоматичної пожежної сигналізації та установок пожежогасіння.

Автоматична пожежна сигналізація (далі АПС) призначена для виявлення ознак пожежі на ранній (початковій) стадії її виникнення і подачі сигналу про пожежу на пульт пожежної сигналізації, який встановлюється в приміщенні з цілодобовим перебуванням чергового персоналу.

Системи автоматичної пожежної сигналізації обладнуються пожежними сповіщувачами, які реагують на появу диму (димові сповіщувачі) або на підвищення температури вище + 70°C (теплові сповіщувачі). Пожежні сповіщувачі повинні функціонувати цілодобово. Відповідно до вимог Правил пожежної безпеки в галузі зв'язку, об'єкти електрозв'язку, як правило, слід обладнувати димовими сповіщувачами.

Установки автоматичного пожежогасіння призначені для гасіння пожеж у приміщеннях. Установки автоматичного пожежогасіння можуть бути газові, порошкові, водяні, пінні. Установка автоматичного пожежогасіння приводиться у дію автоматично при спрацюванні автоматичної пожежної сигналізації у разі виникнення пожежі у приміщенні, де вона змонтована.

ТЕМА 6. ДІЇ В РАЗІ ВИНИКНЕННЯ ПОЖЕЖІ (ПОРЯДОК ВИКЛИКУ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ, ОПОВІЩЕННЯ ЛЮДЕЙ, ПРОВЕДЕННЯ ЕВАКУАЦІЇ).

У разі виникнення пожежі дії працівників університету, залучених до гасіння пожежі, мають бути спрямовані на створення безпеки людей, і в першу чергу здобувачів освіти, їх евакуацію та рятування.

Кожен працівник університету, який виявив пожежу або її ознаки (задимлення, запах горіння або тління різних матеріалів, підвищення температури в приміщенні тощо), зобов'язаний:

- негайно повідомити про це пожежно-рятувальний підрозділ за телефоном: «101», а також чергового по університету за тел. “ 3-10” або 764-19-21 (при цьому слід чітко назвати адресу об'єкта, місце виникнення пожежі, а також свою посаду та прізвище);

- задіяти систему сповіщення людей про пожежу, розпочати самому і залучити інших осіб до евакуації людей з будівлі до безпечного місця згідно з планом евакуації;

- сповістити про пожежу ректора університету або відповідну компетентну посадову особу та чергового по об'єкту;

- вжити (за можливістю) заходи для гасіння (локалізації) пожежі та збереження матеріальних цінностей;

- організувати зустріч пожежних підрозділів, вжити заходів до гасіння пожежі наявними в установі засобами пожежогасіння;

- у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби (медичну, газову та ін);

- якщо неможливо погасити пожежу власними силами, потрібно якнайшвидше залишити приміщення через основні та запасні виходи;

- виходячи з приміщення, де виникла пожежа, потрібно щільно зачинити двері, щоб зменшити надходження кисню до приміщення.

Посадова особа об'єкта, що прибула на місце пожежі, зобов'язана:

- перевірити, чи викликано пожежно-рятувальний підрозділ (продублювати повідомлення), довести подію до відома ректора університету;

- у разі загрози життю людей негайно організувати їх рятування (евакуацію), використовуючи для цього наявні сили й засоби;

- видалити за межі небезпечної зони всіх працівників та здобувачів освіти, не пов'язаних з ліквідацією пожежі;

- припинити роботи в будівлі (якщо це допускається технологічним процесом), крім робіт, пов'язаних із заходами по ліквідації пожежі;

- здійснити в разі необхідності відключення електроенергії (за винятком систем протипожежного захисту), зупинення транспортуючих пристроїв, агрегатів, апаратів, перекриття газових, парових та водяних комунікацій, зупинення систем вентиляції в аварійному та суміжних з ним приміщеннях (за винятком пристроїв протидимового захисту) та виконати інші заходи, що сприяють запобіганню розвитку пожежі та задимленості будівлі;

- перевірити включення оповіщення людей про пожежу, установок пожежогасіння, протидимового захисту;

- організувати зустріч підрозділів ДПРЧ, подати їм допомогу у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі та в установці на водні джерела;

- одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію і захист матеріальних цінностей;

- забезпечити дотримання техніки безпеки працівниками, які беруть участь у гасінні пожежі.

ПАМ'ЯТАЙТЕ:

*Вкрай несприятливі умови для організованої евакуації створює паніка. Вона призводить до утворення людських заторів, травмування, ігнорування вільних і запасних виходів **НЕ ПАНІКУЙТЕ!!!***

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постанова КМУ від 26.06.2013 року №444 «Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
2. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МВС України від 30.12. 2014 року №1417.
3. Правила ПБ для навчальних закладів, та установ системи освіти України, затверджені наказом МОНУ від 15.08.2016 р. № 974.

Начальник відділу ОП

С.О. Єльманов

УЗГОДЖЕНО

Перший проректор

В.Г. Прушківський

Начальник юрвідділу

Т.М. Петрова